

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.02.2020, sp. zn. 8 Tdo 38/2020, ECLI:CZ:NS:2020:8.TDO.38.2020.1

Číslo: 37/2020

Právní věta:

O provedení výslechu nebo jiného úkonu prostřednictvím videokonferenčního zařízení podle § 52a tr. ř. rozhoduje příslušný orgán činný v trestním řízení. Může přitom přihlídnout i ke stanovisku osob, jichž se takový úkon týká, ale není jím vázán.

Využití videokonferenčního zařízení je z důvodu zajištění bezpečnosti a hospodárnosti vhodné např. při výslechu osob nacházejících se ve výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.02.2020

Spisová značka: 8 Tdo 38/2020

Číslo rozhodnutí: 37

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Úkony trestního řízení, Videokonferenční zařízení

Předpisy: § 111a tr. ř.
§ 52a tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné M. M. P. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 11 To 268/2019, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Hradci Králové sp. zn. 3 T 119/2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 14. 6. 2019, sp. zn. 3 T 119/2018, byla obviněná M. M. P. uznána vinnou v bodech 1), 2), 4) zločiny úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 5 písm. b), c) tr. zákoníku a v bodech 3), 5), 6), 7) zločiny úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 5 písm. b) tr. zákoníku, kterých se dopustila sedmi samostatnými skutky, které spočívaly v tom, že po předchozí domluvě s organizátorkou I. J. (již odsouzenou), jako pracovnice Hypoteční banky, s povinností vykonávat práci svědomitě a podle stanovených pracovních předpisů, které mimo

jiné podle směrnice č. 409/011 stanoví postupy přebírání podkladů pro úvěr, postupy při ověřování příjmů, povinnost zkoumat reálné možnosti splácení úvěru, a v případě pochybností o budoucím řádném splácení úvěru ukončit jednání, s místem výkonu práce na pobočce XY v pozici hypoteční bankéř s oprávněním sjednávat úvěrové smlouvy a ověřovat podpisy pro Hypoteční banku k listinám potřebným k sjednání úvěrových smluv, při sjednávání úvěrové smlouvy jednala způsobem v rozsudku podrobně rozvedeným.

2. Za uvedených sedm zločinů byla obviněná odsouzena podle § 211 odst. 5 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon jí byl podle § 84 a § 85 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti roků s dohledem. Podle § 85 odst. 2 a § 48 odst. 4 písm. i) tr. zákoníku jí bylo uloženo omezení, aby se ve zkušební době podle svých sil podílela na náhradě škody způsobené trestnou činností. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

3. Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací usnesením ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 11 To 268/2019, na podkladě odvolání obviněné a státního zástupce podaných proti shora uvedenému rozsudku soudu prvního stupně tento rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil ve výroku, jímž bylo obviněné podle § 85 odst. 2 tr. zákoníku za užití § 48 odst. 4 písm. i) tr. zákoníku uloženo omezení, aby se ve zkušební době podle svých sil podílela na náhradě škody způsobené trestnou činností. V ostatních výrocích ponechal napadený rozsudek nezměněn.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněná dovolání proti shora uvedenému rozsudku odvolacího soudu podala prostřednictvím obhájce mimo jiné z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

5. Výhrady obviněné směřovaly především proti způsobu provedení a hodnocení výpovědi organizátorky trestné činnosti I. J., o kterou zejména soudy opřely své závěry o její vině, avšak bez toho, aby byla osobně přítomna jejímu výslechu. Za nesprávný obviněná považovala způsob, jakým byl proveden výslech I. J., která jako svědkyně odpověděla pouze na otázky, které dovolatelce měly přitížit, a na otázky, které měly na základě dotazů objasnit rozpory v jejích výpovědích, vůbec neodpověděla. Za vadu považovala, že její výslech byl prováděn formou videokonference, která nebyla provedena v souladu s § 52a tr. ř., protože k ní bylo přistoupeno pouze na základě žádosti svědkyně. Tím došlo k porušení zásad ústnosti a bezprostřednosti vymezených v § 2 odst. 11, 12 tr. ř. bránících, aby byla použita jako důkaz výpověď učiněná prostřednictvím videokonference. Kromě toho výpověď obsahuje rozpor ohledně částky, kterou měla obviněná obdržet a jejíž výši z 10 000 Kč změnila na 100 000 Kč, hovořila o odměně M. B. za jeho úvěr, což on popřel, nebo nebyla schopna vysvětlit, kde brala peníze na obživu. Podle svědkyně B. B. chtěla vše „hodit“ na dovolatelku a tvrdila, že B. B. neznala, rovněž nestejně hovořila o tom, kdo připravoval smlouvy, a se svědkem J. K. se nesjednotila v tom, kdo byl u předávání peněz. K těmto rozporům se však soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku nevyjádřil, a aniž by se vypořádal s obhajobou obviněné, uzavřel, že výpověď I. J. je věrohodná.

6. Odvolací soud podle obviněné nesplnil svou povinnost se řádně vypořádat s odvolacími námitkami o použitelnosti videokonferenčního zařízení ve smyslu § 52a tr. ř., protože argument, že svědkyně vykonává trest a není v dobrém zdravotním stavu, nepovažovala za zákonný důvod pro možnost videokonferenci uskutečnit.

7. Nejvyšší státní zastupitelství se s dovoláním obviněné a jejími argumenty ve vyjádření učiněném prostřednictvím u něj působícího státního zástupce neztotožnilo. K výhradám uplatněným s odkazem na důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zdůraznil, že se zásadně nelze domáhat opravy

skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, ani přezkoumávání správnosti jimi provedeného dokazování, protože dovolací soud je v rámci svého přezkumu vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně, až na případy zjištěné existence extrémních rozporů mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci ve smyslu porušení zásad spravedlivého procesu, což však v dané věci nenastalo. Pro právní posouzení v této věci je tudíž třeba vycházet ze skutkových závěrů popsanych ve výroku o vině rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové a dále rozvedených v odůvodnění tohoto rozhodnutí, resp. i v odůvodnění usnesení odvolacího soudu.

8. Pod uplatněný dovolací důvod nebylo možné podřadit ani námitku týkající se formy provedení výslechu svědkyně I. J., protože provedení výslechu svědka prostřednictvím videokonferenčního zařízení je zcela legitimní forma výslechu (viz důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým byl tento procesní institut zaveden) sloužící k usnadnění a urychlení soudního řízení za současného respektování zásad spravedlivého procesu (viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 10. 2006 ve věci Marcello Viola proti Itálii, rozhodnutí ze dne 8. 1. 2008 o přípustnosti stížnosti ve věci Condé Nast Publications LTD a Carter proti Velké Británii, rozsudek ze dne 1. 12. 2008 ve věci Sulepov proti Rusku). Státní zástupce shledal splněnými podmínky podle § 52a tr. ř., neboť jeho využití vyplývalo z ochrany práv osob, zejména s ohledem na zdravotní stav nebo věk I. J. (proto zjevně poukaz odvolacího soudu v odůvodnění jeho usnesení na špatný psychický stav svědkyně při eskortách a odkaz na její pracovní zařazení), nebo z bezpečnostních nebo jiných závažných důvodů, mezi něž patří i urychlení trestního řízení a jeho hospodárnost (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. [I. ÚS 983/15](#)).

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněné je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

10. Nejvyšší soud respektoval, že obviněná s odkazem na porušení zásad spravedlivého procesu v dovolání soudům vytýkala, že se nesprávně vypořádaly s důkazními prostředky, o něž svá rozhodnutí o její vině opřely. V této části dovolání se obviněná nespokojila s tím, jak soudy hodnotily zejména svědecké výpovědi, především však výpověď I. J., že ji nesprávně vyslechly prostřednictvím videokonference, pro níž nebyly splněny podmínky podle § 52a tr. ř., a poukázala na porušení principu *in dubio pro reo* a existenci extrémního nesouladu mezi provedenými důkazy a z nich vyvozenými skutkovými zjištěními, což by v případě existence takové vady mohlo svědčit o porušení zásad spravedlivého procesu, a proto i na podkladě těchto výhrad Nejvyšší soud správnost dovolání posuzoval.

11. K výhradám proti postupu podle § 52a tr. ř. lze uvést, že soud prvního stupně podle protokolu o hlavním líčení svědkyni I. J. vyslyšel prostřednictvím videokonference s ohledem na její žádost zejména z důvodu, že se nacházela ve výkonu trestu odnětí svobody, a poukázala na svůj zdravotní stav. V průběhu hlavního líčení konaného dne 29. 3. 2019, při němž byla svědkyně I. J. takto vyslechnuta, byla obviněná v jednací síni, a tudíž i jejímu výslechu přítomna stejně jako její obhájkyňe. Z protokolu o hlavním líčení je zřejmé, že obhájkyňe svědkyni kladla opakovaně dotazy, na něž svědkyně odpovídala, rovněž je z tohoto protokolu patrné, že na závěr výslechu obviněná k ní osobně žádné dotazy neměla, a výslech byl následně ukončen. Z protokolu o hlavním líčení plyne, že v tomto stadiu řízení před soudem prvního stupně žádné výhrady obviněnou nebo obhájkyňi proti

nesprávnosti učiněného protokolu vzneseny nebyly a ani nebyly uváděny žádné jiné námitky týkající se porušení práv obviněné. Ani Nejvyšší soud nezjistil případné porušení práv obviněné dopadající na nedostatky obhajoby nebo při uplatnění jiných procesních práv v průběhu řízení před soudem, zejména v rámci výslechu svědkyně I. J. Obviněná před soudem prvního stupně neuplatnila žádnou kritiku na postup podle § 52a tr. ř.

12. Výhrady vznesené v rámci dovolání jsou jednak zcela formální povahy k nezákonnosti postupu podle ustanovení § 52a tr. ř. z hlediska obecných zásad trestního řízení, a jednak nepravdivě založené na nemožnosti obviněné klást svědkyni otázky. Nejvyšší soud k nim v souladu s vyjádřením nejvyššího státního zástupce, který poukázal opodstatněně na význam a smysl tohoto ustanovení, pro úplnost dodává, že videokonference představuje moderní způsob multimediální komunikace, umožňuje současný přenos zvuku, obrazu a dat mezi dvěma i více účastníky. Jde o komunikaci na libovolnou vzdálenost probíhající v reálném čase. Její způsob využití závisí na programovém vybavení, pokud však oboustranně existuje, nebrání orgánům činným v trestním řízení takové zařízení v souladu se zákonnými podmínkami využít, neboť tím je realizována mimo jiné i zásada ústnosti ve smyslu § 2 odst. 11 tr. ř., protože v rámci videokonference je zaručen ústní projev jak osoby vyslychané, tak i možnost obviněného její slovní projev osobně vnímat, tak i na něj osobně reagovat, např. jí klást otázky. Tímto postupem je realizována i zásada bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 tr. ř.), protože výslech prostřednictvím videokonference probíhá v rámci současného přenosu zvuku i obrazu, a je tedy umožněno, aby osoby tomuto úkonu podrobené na sebe navzájem bezprostředně reagovaly. Výhodou jejího použití je hospodárnost, zrychlení řízení, snížení rizika sekundární viktimizace, ochrana utajených a ohrožených svědků, možnost dálkového připojení znalců a tlumočnicků, možnost současné komunikace více osob, kladení otázek a konečně i možnost, aby záznam z videokonference bylo možno zhlédnout a hodnotit znovu. Jen pro úplnost je vhodné zmínit, že tento úkon jako řádný procesní nástroj plně respektuje i Evropský soud pro lidská práva (srov. přiměřeně rozhodnutí ve věci Štulíř proti České republice ze dne 12. 1. 2017, stížnost č. [36705/2012](#), nebo Adamov proti Švýcarsku ze dne 21. 6. 2011, stížnost č. [3052/06](#)).

13. Podstatné při jeho využití je, aby bylo respektováno, že podle § 52a tr. ř. je-li to potřebné pro ochranu práv osob, zejména s ohledem na jejich věk nebo zdravotní stav, nebo vyžadují-li to bezpečnostní anebo jiné závažné důvody, lze při provádění úkonů trestního řízení využívat technické zařízení pro přenos obrazu a zvuku, umožňuje-li to povaha těchto úkonů a je-li to technicky možné. Závisí vždy na orgánu činném v trestním řízení, zda s ohledem na zákonem vymezené podmínky a konkrétní okolnosti případu, považuje použití videokonferenčního zařízení za vhodné. Takové využití je možné v taxativně stanovených případech jednak nutnosti ochrany práv osob, což je odůvodněno buď věkem, nebo zdravotním stavem osoby, která má být vyslychána, nelze však vyloučit i jiné důvody, které vytvoří nutnost ochránit práva vyslychané osoby prostřednictvím videokonference, anebo z bezpečnostních důvodů, které budou zřejmě spočívat v nutnosti ochránit život či zdraví osob, případně eliminovat riziko ohrožení osoby, která má být vyslychána (srov. DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. Díl, Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 447). Lze též dodat, že provedení výslechu nebo jiného úkonu prostřednictvím videokonferenčního zařízení není podmíněno souhlasem osob, které mají být vyslechnuty, resp. které se mají účastnit provedení úkonu trestního řízení. Potřeba je pouze dodržet pravidla vyplývající z obecné úpravy výslechů či úkonů, jichž se týká.

14. Je třeba zdůraznit, že využití videokonferenčního zařízení přichází do úvahy v případech, v nichž dochází k realizaci práva na spravedlivý proces, protože slouží k tomu, aby byla práva obviněného zajištěna a dodržována, zejména v případech, kdy by pro nemožnost účasti jiné osoby na soudním řízení mohla být porušena. Lze ji použít pro provedení úkonů v trestním řízení za účelem ochrany práv osob, jakož i tehdy, když zdravotní stav vyslychané osoby neumožňuje či značně limituje možnost přítomnosti osoby při úkonu v trestním řízení. Dále je tomu z bezpečnostních důvodů, k nimž patří obava o bezpečnost obviněného, svědků, znalců či dalších osob a jejich život či zdraví či

např. existence rizika násilného osvobození obviněného, nebo z jiných závažných důvodů. Pro úplnost je vhodné dodat, že k takovým skutečnostem patří i to, je-li osoba ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě a bylo by nutné ji podrobit eskortě. Mezi další podmínky se řadí i urychlení trestního řízení, jeho hospodárnost či výslech prostřednictvím videokonferenčního zařízení v rámci právního styku s cizinou na žádost České republiky [srov. § 57 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, v platném znění (dále „z. m. j. s.“)]. Rozhodné je, že tento institut lze využít za podmínky, že to umožňuje povaha úkonů trestního řízení a také technická proveditelnost. Postup při výslechu obviněného a dalších osob prostřednictvím videokonferenčního zařízení konkretizuje § 111a tr. ř., jehož nesplnění obviněná sice v dovolání nezpochybňovala, avšak je vhodné dodat, že se soudy podmínkami v něm stanovenými zcela řídily.

15. K námitkám obviněné je kromě uvedeného vhodné zmínit, že pokud soudy k využití možnosti provést výslech podle § 52a tr. ř. přistoupily a tento ekonomický a efektivní technický prostředek v přezkoumávané věci využily, činily tak za splnění podmínek zákonem stanovených. Zejména případy svědka nebo obviněného ve výkonu trestu odnětí svobody patří mezi okolnosti, za nichž lze tento prostředek využít, a to především tehdy, jsou-li vězeňská zařízení k jeho použití přizpůsobena. V projednávané věci byl využit při výslechu svědkyně I. J. nacházející se ve výkonu trestu odnětí svobody, která by k výslechu musela být k soudu eskortována, navíc v situaci, kdy nebyla v dobrém zdravotním stavu, což by představovalo jednak riziko jejího nedostavení se k soudu, pokud by nebyla shledána zdravotně způsobilou se eskorty zúčastnit, rozhodně však náročnost transportu eskortou, což je vždy ekonomicky a organizačně náročná procedura vyznačující se rizikovostí a organizační náročností. Proto postup podle § 52a tr. ř. zde byl zcela namístě a v daných souvislostech nebylo rozhodné, že o tento způsob výslechu požádala sama I. J. V konečném důsledku je to soud, kdo o něm rozhodl.

16. Ze všech uvedených důvodů nebylo možné se ztotožnit s obviněnou, že výslech svědkyně I. J. za použití videokonference by byl učiněn v rozporu s § 52 tr. ř., případně zásadami vymezenými v § 2 odst. 11, 12 tr. ř., nebo že by postup soudu tomuto institutu i jeho zakotvení v našem právním řádu odporoval, případně že by tím byla porušena práva obviněné daná zásadami spravedlivého procesu [viz články 36 až 40 Listiny a článek 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále „Úmluva“)].

17. Odvolací soud správnost všech závěrů vztahujících se k výroku o vině a trestu, a to jak procesních postupů, tak i právních argumentací, potvrdil a přitom uvedl i svá vlastní stanoviska, jež vyjadřovala úvahy korespondující s těmi, které učinil již soud prvního stupně. Jedinou částí rozsudku soudu prvního stupně, s níž se odvolací soud neztotožnil, byl výrok o uložení omezení obviněné ve zkušební době podmíněného odsouzení podle svých sil se podílet na náhradě škody způsobené trestnou činností [§ 85 odst. 2 a § 48 odst. 4 písm. i) tr. zákoníku], který zrušil, ve zbytku však shledal přezkoumávané rozhodnutí soudu prvního stupně dostatečným a správným z hlediska všech výhrad obviněné.

18. Nejvyšší soud na základě skutečností v rozhodnutí podrobně rozvedených shledal dovolací námitky obviněné zčásti stojícími mimo označený, ale i jakýkoli jiný dovolací důvod, zčásti pak nedůvodnými, a protože mohl své závěry učinit jen na základě obsahu spisu a napadených rozhodnutí, z nichž je zřejmé, že se soudy se všemi pro spravedlivé rozhodnutí významnými skutečnostmi v potřebné míře vypořádaly, dovolání obviněné jako celek odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.